

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอิทธิบาท 4

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

The Approach of Buddhist Teaching According to The 4 Noble Truth for 6th
Primary Students Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province

พระมหาสุภฤกษ์ สุภททจารี (สีวันคำ), พระเทพปัญญาภรณ์, ดร., พระวิเทศพรหมคุณ ดร.

Phramaha Suphroek Siwankham, Phra Theppanyaphon, Dr., Phra Widedbrommakun, Dr.

วัดตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

E-mail:Suphroek@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 12 สิงหาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 กันยายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้วิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 28 คน ของโรงเรียนอนุบาลตากฟ้า ตำบลตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการใช้วิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า อิทธิบาท 4 นั้นจะมีความสอดคล้องกัน คือ เมื่อมีฉันทะ พอใจที่จะเรียนแล้ว ก่อให้เกิดความเพียร พยายามเกิดขึ้นเพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนา เมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่ เชื้อฟังตามที่ครูสอน ไม่หยอกล้อเพื่อเล่น ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู เมื่อส่งงานให้ครูแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นก็พิจารณาหาข้อผิดพลาดนั้น แล้วก็แก้ไขเพื่อที่จะทำให้นั้น สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การสอนตามหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก

ฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 8.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.347 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 16.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.950 เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียน พบว่า หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การสอน, พุทธศาสนา, อิทธิบาท 4

ABSTRACT

This research was the Pre-Experimental Research by using One Group Pre-test and Post-test Design. The example group for this research were the 6th primary students 1 classroom number 28 persons of Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province who were studied in second semester by Purposive Sampling. The objective was 1) to study the approach of Buddhist teaching according to the 4 Noble Truth of the 6th Primary Students Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province and 2) to compare the achievement from Pre-test and Post-test by using the approach of Buddhist teaching according to the 4 Noble Truth of the 6th Primary Students Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province.

Result had found that

1) The result from approach of Buddhist teaching according to the 4 Noble Truth of the 6th Primary Students Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province had found that the 4 Noble Truth mean satisfaction for learning they should be effort to be succeed as their wished. They while learning was had attention listening according teacher explain. They did not play with others and then respond all works from teacher, they did not any defective or error. They had attention to do good works and completely.

2) The result from comparison of achievement from using One Group Pre-test and Post-test Design with an approach of Buddhist teaching according to the 4 Noble Truth of the 6th Primary Students Takpa Kindergarten School Nakornsawan Province by average Pre-test (\bar{X}) = 8.96, standard deviation (S.D.) = 1.347 then Post-test by average (\bar{X}) = 16.89, standard deviation (S.D.) = 1.950 then when comparing found that Post-test higher than Pre-test by statistics significant at .05 according to hypotenuses at set.

Keyword : Study, Buddhist, The 4 Noble

บทนำ

สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดวิถีชีวิต และพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย ซึ่งแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนาถือว่าการเรียนรู้คือวิถีชีวิตศึกษาเพื่อจะได้รับความจริงทำความรู้ให้ถูกต้อง การปฏิบัติถูกต้องทำให้ชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อมสัมพันธ์กันอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความสุขสงบในสังคม ซึ่งตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4)

การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ในทางพระพุทธศาสนาได้เสนอหลักธรรมที่เป็นหลักแห่งการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางการเรียน พัฒนาการทางการทำงาน พัฒนาชีวิตที่สามารถนำหลักธรรมนี้ไปปรับใช้ได้ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เรียกว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักแห่งความสำเร็จ หากผู้ใดปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ก็จะย่อมประสบความสำเร็จได้ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรม 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ คือ ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น 3) จิตตะ คือ การเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4) วิมังสา คือ การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น หลักธรรมะที่กล่าวมาแล้วนี้ ถ้าบุคคลใดมีฉันทะ มีความพยายาม ตั้งอยู่ในความเพียร ประครองจิตตัวเองให้อยู่กับหน้าที่ มีความมุ่งมั่น เพื่อสิ่งที่ทำ เมื่อทำให้เต็มที่แล้ว บุคคลนั้นย่อมประสบความสำเร็จ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2550) อธิบายถึง อิทธิบาท 4 ว่า มีความสำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียน ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เพราะอิทธิบาท 4 จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความพอใจ มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ ใคร่ครวญในการเรียนอยู่เสมอ หากมีการปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียนอย่างไม่เหลือวิสัย ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่มีความพอใจ ใจไม่รักในการเรียนแล้ว ความเกียจคร้านก็ตามมา ความเอาใจใส่ก็ไม่มีความคิดตรึกตรองก็ไม่เกิดขึ้นในสิ่งนั้น ๆ แม้จะมีใครตักเตือนแนะนำสั่งสอนก็ไม่เชื่อฟัง ไม่ยอมทำตามกลายเป็นคนหัวดื้อ ปรากฏแต่ความล้มเหลว ทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นโทษของการขาดอิทธิบาท 4 นั่นเอง

จากการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจในภาคเรียนที่ผ่านมาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีผลการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา (สังคมศึกษา) อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ จัดว่าเป็นปัญหาสำคัญ จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (สังคมศึกษา) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตีขึ้น สาเหตุหลักของปัญหาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ นอกจากสาเหตุในเรื่องเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาและความรู้พื้นฐานแล้ว อาจมีสาเหตุอื่นอีก เช่น วิธีการสอนของครู การวัดและประเมินผล ความบกพร่องทางสติปัญญา และการฝึกฝนทบทวนบทเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้และแม่นยำในเนื้อหาวิชามากขึ้น วิธีการหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนและทบทวนบทเรียนบ่อย ๆ คือ การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อให้เด็กได้เตรียมตัว ตั้งตัวตลอดเวลา โดยการทบทวนบทเรียน และการทดสอบย่อยในแบบฝึกทักษะเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ประสบความสำเร็จตามหลักอิทธิบาท 4

จากการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียน เพราะเห็นว่าเป็นวิชาพระพุทธศาสนาจะต้องศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมหรือการปฏิบัติที่เข้าใจได้ยาก ผู้เรียนจึงขาดความสนใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายเกี่ยวกับหลักธรรม ผู้วิจัยจึงต้องใช้หลักอิทธิบาท 4 ช่วยในการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน เพราะการเรียนการสอนคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะการเรียนที่นำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการสอนด้วย ยิ่งจะพัฒนาให้มีความรู้คู่กับคุณธรรมอีกด้วย

การที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้ดีขึ้นได้ ต้องอาศัยการปลูกฝังหรือการสร้าง ความสนใจ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้ได้ก่อน ให้ผู้เรียนเกิดความรักในวิชาที่เรียน การนำหลักธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักแห่งความสำเร็จ มาปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นได้ เพราะการเรียนที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยฉันทะ คือ ความพอใจ เป็นพื้นฐาน ต้องอาศัยวิริยะ คือ ความเพียร ต้องอาศัยจิตตะ คือ ความเอาใจใส่ หรือความรับผิดชอบ และต้องอาศัยวิมังสา คือ การหมั่นตรวจสอบ รู้จักปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจรัสศักดิ์ บุญฤทธิ์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้กิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อ มีความสนใจในการเรียนมากขึ้นกว่าก่อนเรียน และมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นด้วย

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังหลักอิทธิบาท 4 ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาลักษณะปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่กำลังประสบอยู่ ณ ขณะนี้อีกด้วย และผู้วิจัยเห็นว่าการใช้วิธีการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยสร้าง

นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทำให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมในการเรียนอยู่เสมอ ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอภิปาธ 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลักอภิปาธ 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอภิปาธ 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งทางผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้วิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 28 คน ของโรงเรียนอนุบาลตากฟ้า ตำบลตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอภิปาธ 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลักอภิปาธ 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนด้วยหลักอภิปาธ 4 สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนด้วยหลักอภิปาธ 4 สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอภิปาธ 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการใช้วิธีการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 เป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่น่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนเนื่องจากการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบูรณาการในการเรียนการสอนนั้น ต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ชั้นฉันทะ คือ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ ใฝ่ใจที่จะเรียน อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้เรียนจะเกิดความใฝ่เรียนรู้ ชั้นวิริยะ คือความเพียรในการเรียน อดทนไม่ทอดทิ้งในการเรียน ชั้นจิตตะ คือความคิดตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่เรียน ชั้นวิมังสา คือความไตร่ตรอง ทดลองตรวจตราใคร่ครวญหาเหตุผล อิทธิบาท 4 นั้นจะมีความสอดคล้องกัน คือ เมื่อมีฉันทะ พอใจที่จะเรียนแล้วก่อให้เกิดความเพียรพยายามเกิดขึ้น เพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนา เมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่ เชื่อฟังตามที่ครูสอน ไม่หยอกล้อเพื่อเล่น ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู เมื่อส่งงานให้ครูแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นก็พิจารณาหาข้อผิดพลาดนั้น แล้วก็แก้ไขเพื่อที่จะทำให้งานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลัก อิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนนักเรียน 28 คน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 8.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.347 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 16.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.950 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การใช้วิธีการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอิทธิบาท 4 เป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่น่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการ

เรียนรู้ จากการให้นักเรียนได้ปฏิบัติทัศน์ และตั้งคำถามถามนักเรียนในเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการตอบได้เป็นอย่างดีซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความพอใจ และมีความสนใจที่จะเรียน เมื่อนักเรียนร่วมกันทำงานกลุ่มนักเรียนมีความ พากเพียรในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีความเป็นระเบียบวินัย มีความตั้งใจ ใฝ่เรียนรู้ และมีความรอบคอบในการทำงาน เมื่อมีสิ่งไหนที่นักเรียนมีข้อสงสัย นักเรียนแต่ละกลุ่มก็จะมา ประกษาหารือกับครูผู้สอน ทั้งยังมีการตรวจสอบชิ้นงานของกลุ่มตนเอง ว่าชิ้นงานในกลุ่มมีเนื้อหาครบ สมบูรณ์แล้วหรือไม่ ก่อนที่จะมีการนำมาส่งครูผู้สอนซึ่งสอดคล้องกับ จารุมาศ เรื่องสุวรรณ (2561 : 10) ได้ สรุปหลักอิทธิบาท 4 ไว้ว่าเป็นหลักแห่งการประกอบกิจการงานใดๆให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความ พ้อใจและรักที่จะทำในงานนั้นๆ วิริยะ คือ ความพากเพียรในการทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่น ตรวจสอบงานอยู่เสมอ เอาใจใส่ในสิ่งที่ทำไม่เอาใจไปคิดในเรื่องอื่น วิมังสา คือ การ คิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่ใช้สติปัญญาคิดใคร่ครวญข้อดีข้อเสีย และปรับแก้อย่างมีเหตุผล และ สอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2557 : 676) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่ มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และสอดคล้องกับ หนังสือของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2560 : 842) ให้ความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4 ว่า อิทธิบาท 4 นี้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นปัจจัยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความพอใจอย่างเดียวก็น่า ไม่สามารถสร้าง ผลแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีความพอใจแล้วพยายามขวนขวายหา ความรู้บ่อยๆโดยไม่ เลิกกลางคัน มีความเพียรพิจารณาหาข้อบกพร่องในการเรียน แล้วปฏิบัติสิ่งที่เกื้อกูลต่อการเรียน ลด ละ เลิก สิ่งที่ไม่เกื้อกูลต่อการเรียน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของตน และยังสอดคล้องกับ หนังสือของ ปิ่น มุทุกันต์ (2558 : 178-182) ปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้น ล้มเหลว หรือไม่ประสบความสำเร็จมีหลายทางคือ เกิดจากตัวเองก็มี เกิดจากการเหตุการณ์แวดล้อมก็มี เกิดจากเนื่อ งานที่ทำนั้นเองก็มี แต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานให้ล้มเหลว มี 4 อย่าง คือ ความ เปื่อหน่าย ความเกียจคร้าน ความท้อดธุระ ความโง่เขลา ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนวิธีการทำงานไว้มี 4 ข้อ เรียกว่า อิทธิบาท แปลว่า ทางแห่งความสำเร็จ คือฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความใส่ใจ วิมังสา ความคิดค้น ถ้ามีอิทธิบาท 4 นี้ครบแล้ว ย่อมบรรลุถึงความสำเร็จได้สมประสงค์หากสิ่งนั้นไม่ เหลือวิสัย

สรุป อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการงานอื่น ๆ ให้สำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ตนเองตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ ความรักความพอใจในหน้าที่การงาน การเรียน วิริยะ คือ มีความขยันหมั่นเพียรพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้เสร็จสมบูรณ์ถูกต้องและ

ทันเวลา จิตตะ คือ เอาใจใส่ในหน้าที่ มีจิตจดจ่ออยู่กับหน้าที่ที่ทำ ไม่คิดฟุ้งซ่านอันเป็นบ่อเกิดให้ทำงานผิดพลาดได้ง่าย และวิมังสา คือ คอยตรวจสอบหาส่วนที่ผิดพลาดแล้วนำมาแก้ไขด้วยสติปัญญาของตน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้หลัก อธิติบาท 4 กับการเรียนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อันแสดงถึงอิทธิบาท 4 ว่า มีความสำคัญต่อการเรียนการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถ้าขาดหลักอิทธิบาท 4 แล้วย่อมทำให้บุคคลนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเพราะอิทธิบาท 4 จะทำให้บุคคลที่นำไปปฏิบัตินั้น เกิดสร้างความปลอดภัยในหน้าที่การงานของตน พร้อมทั้งมีความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ในหน้าที่ของตน และกลับมาทบทวนไตร่ตรองหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วจึงนำข้อผิดพลาดนั้นไปแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมคิด โครธา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียน ของพระนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า การใช้อิทธิบาท 4 ของพระนิสิต โดยรวมและที่เป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะ และด้านวิมังสา กลุ่ม ตัวอย่างเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 จำนวน 384 รูป พระนิสิตมีการใช้หลัก อิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนโดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันเอกจากรูมาศ เรื่องสุวรรณ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์แบบ จำลองการสอนวิชาชีพช่างซ่อมจักรยานยนต์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วน สนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก พบว่า แบบจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างจากการสอนแบบปกติมากที่สุด จากการเปรียบเทียบการจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 กับการสอน หลังจากปรับอิทธิพลตัวแปรร่วมออกแล้ว พบว่า แบบจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ บุญยะ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหาร บุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีพฤติกรรมการใช้อิทธิบาท 4 ดังนี้

ด้านฉันทะ มีการใช้อิทธิบาทในระดับดีมากที่สุดในเรื่องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติ กรรมการบริหาร บุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องมีอัธยาศัยและเมตตาใจที่ติดต่อทุกคน และมีการ ใช้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่อง การใช้คำพูดที่เหมาะสมในการตักเตือนผู้ร่วมงานทุกคน มีความ ห่วงใยในผู้ร่วมงานทุกคน และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา

ด้านวิริยะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องไม่ใช้อำนาจหน้าที่บังคับให้ทำงานเกินกำลังความสามารถ และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษานำเอาหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และส่งเสริมในการให้ความรู้แก่บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาชีวิต

ด้านจิตตะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องเป็นมิตรกับผู้ร่วมงานทุกคนและรักษาความลับของทางราชการและของผู้ร่วมงาน และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องชื่นชมผลงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เอาใจใส่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้ผู้ร่วมงาน เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน

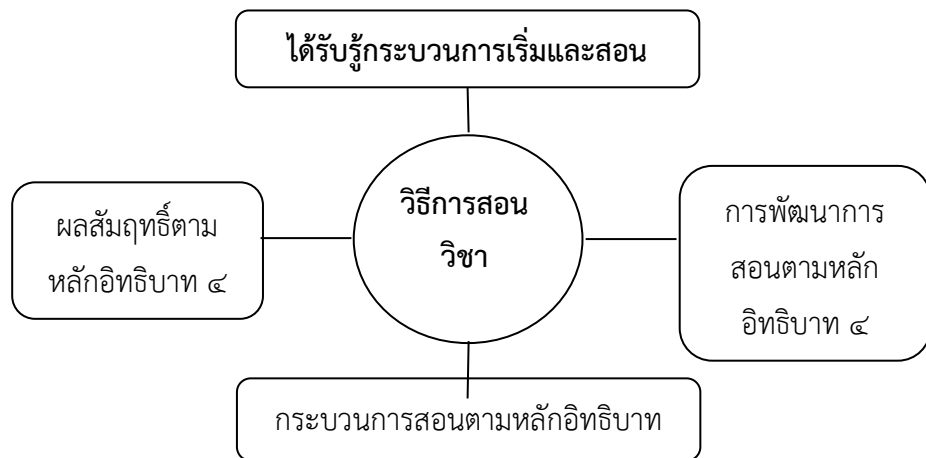
ด้านวิมังสา มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงาน อุทิศเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ และข่มใจรักษาอารมณ์ของตนเองได้อย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกิต รัชปต์ย์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พบว่า นักศึกษาได้ประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการเรียนดังนี้ ด้านฉันทะ ในการเรียนทุกครั้งจะเริ่มต้นด้วยการชอบในเนื้อหาวิชาที่เรียนก่อน เพื่อให้การศึกษาเล่าเรียนมีความสุข สนุกสนาน ศึกษาถึงขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่เรียน คำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ คือความสำเร็จ การศึกษาไม่มีอคติต่อครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันของตนเอง เมื่อมีความชอบใจแล้ว ความเพียรพยายามก็จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จตามที่ตนเองตั้งใจไว้ก็คงไม่ยากเกินไป ด้านวิริยะ ในการสร้างความเพียรพยายามในสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำนั้น จะต้อง ทำตนเองให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้นในเนื้อหาวิชาที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียนมากที่สุด ไม่ทิ้งหรือทอดทิ้งกลางคันทั้งที่ไม่รู้ว่าตนเองทำเต็มที่แล้วหรือยัง เข้าเรียนสม่ำเสมอตรงต่อเวลา ไม่ชักช้าเอาเปรียบเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ หากมีภาระงานเป็นกลุ่มก็ทำงานช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ไม่เกียจคร้านในการศึกษาเล่าเรียน ด้านจิตตะ มุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาอย่างเต็มความสามารถ หรือเต็มศักยภาพที่ตนมี เอาใจใส่และจดจ่ออยู่กับเนื้อหาวิชาที่เรียนในระหว่างที่อาจารย์บรรยาย เอาใจใส่ที่จะปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นอย่างเต็มอกเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ หรือเลือกที่ชอบหรือไม่ชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่เพื่อนร่วมชั้น จะฝึกหัดด้านสมาธิอยู่เสมอ ๆ มีจิตใจที่แน่วแน่ มีสติตั้งใจและจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำ สร้างความผ่อนคลายควบคู่กับการศึกษาด้วย เพื่อไม่ให้ตนเองดึงเครียดกับการศึกษาเล่าเรียน

ด้านวิมังสา ในเวลานอกเหนือจากเวลาเรียนในห้องเรียนจะหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากวิชาที่ตนเองเรียน และพยายามปรับปรุงการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พิจารณาให้เป็นขั้นเป็นตอน หากพบปัญหาที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือปรึกษาอาจารย์ผู้สอนในการเรียนต้องมีอุปสรรคและปัญหาอยู่เสมอ ไม่ละทิ้งและทอดทิ้ง จะต่อสู้กับปัญหานั้น ๆ โดยพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ นอกจากนี้แล้วยังมีการจับกลุ่มทำงานกันเป็นทีม การแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ มีความคิดหลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการศึกษาเล่าเรียนให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี บุญเยี่ยม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการนำอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานของพนักงานการควบคุมการบินภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด พบว่า พนักงานศูนย์การควบคุมการบินภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด มีระดับการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานโดยภาพรวมและองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก และพนักงานที่มีประวัติการผ่านการฝึกอบรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานโดยภาพรวมและองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า พนักงานมีการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีการนำไปใช้ในระดัมน้อยขึ้นอยู่กัลักษณะของงานที่ทำ นอกจากนี้การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจภายนอกอีกด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการศึกษาเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและฝักใฝ่ในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีความตั้งใจ มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนและสอนให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรอบคอบในการทำงาน เสริมสร้างการคิดอย่างเป็นระบบ และยังสามารถนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดีอีกด้วย
2. กระบวนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและเกิดประสิทธิภาพ
3. ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. กระบวนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ช่วยพัฒนาให้เรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความขยัน มีความตั้งใจเรียน มีความรอบคอบในการทำงาน และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยหลักอภิปาท 4 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาท 4 ควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน และทักษะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1.2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาท 4 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน

1.3. ควรมีการจัดกิจกรรม ที่มีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการเสริมแรงทางบวก เช่น การมอบรางวัล เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์แบบ

1.4. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนเอง และต้องมีการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของนักเรียน และต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของตนเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น แล้วนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบกันในแต่ละกลุ่มสาระว่า หลังจากใช้กระบวนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 แล้ว ผลสัมฤทธิ์มีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

2.2. ควรนำกระบวนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ

2.3. ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเป็นการนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการแก้ไข และพัฒนากระบวนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2561). *การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพข้างตามหลักอิทธิบาท 4*. กรุงเทพมหานคร : ต้นไม้จริยธรรม.
- บุญมี บุญเยี่ยม. (2559). การศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการทำงานของพนักงาน การควบคุมการบิน วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. *ปริญญาานิพนธ์การบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปิ่น มุกกันต์. (2558). *มงคลชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- พระจรัสศักดิ์ บุญฤทธิ์. (2558). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2560). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด โครธา. (2557). การใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *ปริญญาานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันเอกจารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2559). การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพข้างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนการบัญชาการกองทัพบก. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขภูภิบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สลิต รัชปต์ย์. (2559). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. *ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2557). *หลักการบริหารตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เสกสันต์ บุญยะ. (2559). การใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาด
เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 *ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
